Eduskunnan hallintovaliokunnalle | Vastine 30.9.2020 | VN/16055/2020 | 1/8

Hallintovaliokunta; kuuleminen 1.10.2020

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE TYÖLLISYYDEN EDISTÄMISEN KUNTAKOKEILUSTA (HE 87/2020 VP) JA SITÄ TÄYDENTÄVÄ ESITYS (HE 114/2020 VP)

Alkuperäisessä esityksessä (HE 87/2020 vp) ehdotetaan säädettäväksi laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta. Lakiehdotus liittyy hallitusohjelman työllisyystavoitteeseen ja kuntien vastuun vahvistamiseen työllisyyspalveluissa. Kokeilussa selvitetään erityisesti sen vaikutuksia avoimille työmarkkinoille työllistymiseen ja työllistymispolkujen pituuteen. Täydentävässä esityksessä (HE 114/2020 vp) ehdotetaan kokeilun laajentamista ja eräitä täsmennyksiä ja korjauksia alkuperäiseen esitykseen. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa eduskunnan hallintovaliokunnalle toimitetuissa asiantuntijalausunnoissa esitettyihin näkemyksiin seuraavaa.

Perälautasäännös

Valtiovarainministeriö on lausunnossaan ja lisäselvityksessään hallintovaliokunnalle esittänyt, että hallituksen esityksissä 87 ja 114/2020 vp ehdotettuun lakiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta lisättäisiin säännös, jossa velvoitettaisiin kokeilualueen kunnat sopimaan yhteistyöstä tiettyyn määräaikaan mennessä. Jos kokeilualueen kunnat eivät sopisi yhteistyöstä määräaikaan mennessä, kokeilua ei toteutettaisi kokeilualueella.

Työ- ja elinkeinoministeriö ei pyydetyssä lisälausunnossaan kannattanut valtiovarainministeriön ehdottaman säännöksen lisäämistä, vaikka piti ehdotuksen tavoitetta ja tarkoitusta kannatettavina. Tiukimmin tulkittuna säännös voisi estää kokeilun toteuttamisen alueella, jolla yhtä lukuun ottamatta kaikki kunnat olisivat halukkaita sopimaan yhteistyöstä. Lievemmin tulkittuna ehdotettu säännös johtaisi työ- ja elinkeinominiteriön näkemyksen mukaan useisiin vaikeasti ratkaistaviin kysymyksiin.

Työttömyysturvatehtävät

Useassa lausunnossa kommentoitiin sitä, että ehdotetussa kokeilulaissa osa työvoimapoliittisista lausunnoista siirtyisi kokeilualueen annettavaksi osan jäädessä nykyisten 15 työ- ja elinkeinotoimiston tehtäväksi. Useat

lausunnonantajat katsoivat tämän aiheuttavan päällekkäistä työtä työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien välillä ja arvioivat sen voivan myös hidastaa asiakasprosesseja. Lausunnoissa ehdotetaan esitystä muutettavaksi siten, että 26 kokeilualueen yhteensä 125 kuntaa vastaisivat kokeiluun siirtyvien asiakkaiden osalta myös kaikista työnhaun voimassaolon edellytyksistä sekä työttömyyden ajalta työttömyysetuuden saamisen muista edellytyksistä annettavista työttömyysturvan niin sanotuista peruslausunnoista ja ainoastaan asiantuntijalausuntojen (yrittäjyys, opiskelu, seuraamusjärjestelmä) antaminen jäisi edelleen työ- ja elinkeinotoimiston tehtäväksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että työttömyysturvatehtävien jako työ- ja elinkeinotoimiston ja kokeilualueiden kuntien kesken perustuu ajatukseen, että työllistymistä edistäviin palveluihin kiinteästi liittyvät työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon liittyvät tehtävät siirtyvät palveluiden järjestämisvastuun mukana kokeilualueen kuntiin, mutta muut työttömyysturvaan liittyvät työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävät eivät siirry. Alkuperäistä esitystä valmisteltaessa käynnissä oli myös valmistelu työ- ja elinkeinotoimistojen työttömyysturvatehtävien siirtämiseksi työttömyysetuuden maksajille työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle. Valmistelun aikana kävi kuitenkin ilmi, että tehtäväsiirto lisäisi kustannuksia huomattavasti. Tämän ja tulevien kuntakokeilujen takia valmistelua päätettiin jatkaa siten, että eräitä työ- ja elinkeinotoimistojen toimivaltaan kuuluvia työttömyysturvatehtäviä voitaisiin keskittää työ- ja elinkeinohallinnon sisällä. Tämän muutoksen valmistelu on parhaillaan käynnissä. Työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan keskittämisen mahdollistava hallituksen esitys voitaisiin antaa eduskunnalle keväällä 2021 ja keskittämistä koskeva valtioneuvoston asetus voisi tulla voimaan aikaisintaan syksyllä 2021. Keskittämistä koskeva muutos ei vaikuttaisi kokeiluun osallistuvien kuntien tehtäviin. Työ- ja elinkeinotoimistojen työttömyysturvatehtävien osittaisen keskittämisen arvioidaan edistävän yhdenmukaista ratkaisukäytäntöä ja turvaavan viivytyksetöntä käsittelyä.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että toimeenpanon valmistelun tässä vaiheessa ei ole mahdollista lisätä kokeilukunnille työttömyysturvaan liittyviä tehtäviä. Työttömyysturvatehtävien ehdotettua kattavampi siirto näin kiireellisessä aikataulussa aiheuttaisi huomattavia riskejä kokeilun asiakkaiden perusturvan toteutumiselle. Kokeilun alkuun suurimmassa osassa kokeilualueita on aikaa vain kolme kuukautta. Kaikki käytettävissä oleva aika on tarpeen kuntien perehdyttämiseksi lakiehdotuksessa tarkoitettuihin tehtäviin. Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa, että ei ole perusteltua siirtää äärimmäisen kireällä valmistautumisaikataululla 125 kunnalle viranomaistehtäviä, jotka liittyvät perustuslaissa turvattuihin oikeuksiin koskien työttömyyden aikaista toimeentuloa, yhdenvertaisuutta ja oikeutta viivytyksettömään käsittelyyn. TE-toimiston ja kunnan työnjaon tarkoituksenmukaisuutta työttömyysturvatehtävissä tarkastellaan tarvittaessa kokeilun aikana.

Ehdotettua laajempi työttömyysturvatehtävien siirto kokeilualueiden kunnille vaikuttaisi myös siirtyvän henkilöstön määrään. Nyt käynnissä olevat yhteistoimintamenettelyt perustuvat siihen siirtyvän henkilöstön määrään, joka on laskettu kunnille lakiehdotuksen mukaan siirtyvien tehtävien perusteella. Resurssisiirroissa on työttömyysturvan osalta huomioitu ainoastaan selvityspyyntöjen ja työllistymistä edistäviin palveluihin osallistumisesta annettavien työvoimapoliittisten lausuntojen tekoon laskennallisesti varatut henkilötyövuodet. Tämä kokonaisuus kattaa vain vajaan kolmanneksen työttömyysturvan kokonaisresursseista.

Kokeilussa työttömyysetuuden saamisen edellytyksiin liittyviä työvoimapoliittisen lausunnon antamistehtäviä voidaan osin keventää myös nykyistä toimeenpanokäytäntöä muuttamalla. Työnhakijan oikeudesta saada työttömyysetuutta palvelun jälkeiseltä ajalta annetaan tällä hetkellä aina maksatuksen salliva tai estävä työvoimapoliittinen lausunto, vaikka "pohjalla" on ollut maksatuksen salliva toistaiseksi voimassa ollut lausunto. Käytäntöä voisi olla mahdollista muuttaa siten, että työttömyysetuuden maksaminen palvelun päättymisen jälkeen jatkuisi työttömyyden ajalta annetun voimassa olevan maksamisen sallivan lausunnon perusteella.

Kokeilualueen kunnan tehtävät

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnon mukaan voisi olla tarpeen, että kokeilulaissa säädettäisiin velvoitteesta sovittaa yhteen työttömän tarvitsemat työvoimapalvelut, sosiaali- ja terveyspalvelut sekä näiden edellyttämästä yhteistyöstä. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää palveluiden yhteensovittamista ja yhteistyötä palvelujen järjestämisessä tärkeänä. Kuntakokeilussa kunta vastaisi sekä julkisten työvoimapalvelujen että sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä, jolloin edellytykset yhteensovittamiselle paranevat nykyisestä. Sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen voimaan tultua tarvitaan uudenlaista yhteistyötä sekä kokeilualueen kunnan ja sote-maakunnan että työ- ja elinkeinotoimiston ja sote-maakunnan välillä. Yhteistyöhön ja yhteensovittamiseen on valmistauduttava jo soteuudistuksen valmistelun aikana.

Erillisen säännöksen lisäämistä työ- ja elinkeinoministeriö ei pidä tarpeellisena. Kokeilualueen kuntaan sovellettaisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 1 luvun 4 §:ää, jonka 4 momentin mukaan sen on annettava asiakkaalle tietoa muista palvelumahdollisuuksista sekä tarvittaessa ohjattava asiakas muun viranomaisen tai palvelun järjestäjän palvelujen piiriin yhteistyössä näiden kanssa, jos asiakkaan palvelutarve edellyttää muita palveluja kuin julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tai jos palvelun järjestämisvastuu on muulla viranomaisella tai taholla.

Uudenmaan ELY-keskus ehdottaa lausunnossaan, että kunnalle itselleen tehtävät työkokeilusopimukset tehtäisiin TE-toimiston toimesta, jotta vältettäisiin vääränlaiset kannustimet ohjata asiakkaita työkokeiluun. Uudenmaan ELY-keskus pitää ongelmallisena myös ehdotettuja 8 a §:n säännöksiä, joiden mukaan kunnan ja asiakkaan työkokeilusopimuksessa ei olisi velvollisuutta asettaa ehtoa palautteen antamisesta eikä kunnalla työkokeilun järjestäjänä olisi velvollisuutta ilmoittaa poissaoloista.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että työ- ja elinkeinotoimistojen osallistuminen kunnan ja sen asiakkaan työkokeilusopimusten tekoon lisäisi hallinnollista taakkaa eikä olisi tarkoituksenmukaista. Palveluihin ohjaamista seurataan kokeilun aikana ja sitä arvioidaan kokeilun jälkeen. Ehdotetussa 8 a §:ssä olevat poikkeukset vastaavat edellisessä kokeilulaissa olleita poikkeuksia. Kuten edellisessäkin kokeilussa, nytkin on tarkoitus, että poikkeuksista huolimatta kunnan sisällä huolehditaan siitä, että työkokeilu järjestetään asianmukaisella tavalla ja että kunnassa julkisista työvoima- ja yrityspalveluista vastaava taho saa tiedon sellaista poissaoloista, joiden perusteella sillä olisi velvollisuus tehdä päätös työkokeilun keskeyttämisestä. Kunnan olisi huolehdittava myös työkokeilun järjestäjän velvollisuudesta ilmoittaa poissaoloista työttömyysetuuden maksajalle.

Seuranta, arviointi ja vaikutukset pysyvän palvelurakenteen valmisteluun

Lausunnoissa esitetään eriäviä näkemyksiä sen suhteen, mitkä kokeilun arvioinnin mittareiden pitäisi olla. Useassa lausunnossa tuodaan esiin myös ehdotettujen kokeilujen suhde pysyvän palvelurakenteen valmisteluun ja sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistukseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että kokeiluja tullaan seuraamaan kattavasti olemassa oleviin tilastojärjestelmiin sisältyvillä mittareilla. Ministeriö tulee keskittymään mm. eri ryhmien työttömyysasteen, työnhakijoiden määrällisten volyymien, virtaamatietojen, työttömyysjaksojen keston, työvoimapalveluiden käytön ja työnvälityksen tuloksellisuuden kehityksen seurantaan. Lisäksi tuotetaan tietoa kokeilujen asiakastyytyväisyydestä ja hyvinvointivaikutuksista. Mittarit on valittu vastaamaan kokeilujen tavoitteita ja valinnassa on hyödynnetty työ- ja elinkeinotoimistojen ja ELY-keskusten olemassa olevia tulosohjauskokonaisuuksia.

Nyt käsillä olevassa ehdotuksessa kokeilualueilla olisi, toisin kuin aikaisemmassa kokeilussa, velvollisuus käyttää työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää. Velvoite helpottaa luotettavan vaikuttavuustiedon saamista jo kokeilun aikana. Kokeilua seurattaisiin jatkuvasti kokeilun aikana. Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisisi kuukausittain tietoja kokeilujen edistymisestä. Lisäksi kokeilun tuloksia arvioitaisiin valtioneuvoston yhteisenä tutkimus- ja selvityshankkeena. Tästä hankkeesta tuotettavat ensimmäiset väliraportit olisivat käytössä pysyvän palvelurakenteen valmistelussa. Väliraporteissa tulee keskittyä palvelurakenteen uudistamisen kannalta relevantteihin kokonaisuuksiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että ehdotettu kokeilu alkaisi vuoden 2021 alusta, jolloin kunnat vielä vastaavat sosiaali- ja terveyspalveluista. Integraatio sosiaali- ja terveyspalveluihin on tärkeä elementti kokeilussa vaikeammin työllistyvien kohdalla, mutta on myös huomattava, että kokeilun asiakasryhmä on heterogeeninen. Mukana on myös henkilöitä, jotka ovat juuri jääneet työttömiksi, mutta eivät kuulu työttömyyskassaan. Kokeilun kohderyhmään kuuluvat myös kaikki alle 30-vuotiaat, kaikki maahanmuuttajat ja vieraskieliset. Heidän kohdallaan työvoimapalvelujen yhteensovittaminen osaamisen kehittämispalveluihin ja kunnan tarjoamiin yrityspalveluihin voivat olla keskeisempiä kuin sosiaali- ja terveyspalvelut. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistus olisi joka tapauksessa merkittävä muutos myös kokeilulle. Kunnan roolin muuttuminen sosiaali- ja terveyspalveluissa on tärkeä huomioida niin kuntakokeilussa kuin sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen valmistelussa, kun sote-maakuntien yhdyspintajohtamista ja verkostoja käsitellään.

Henkilöstöresurssit

Useissa lausunnoissa esitetään huomioita siirtyvän henkilöstön määrästä. Kuntaliitto ja kunnat korostavat, että julkisiin työvoimapalveluihin tulevat lisämäärärahat on jaettava tasapuolisesti työ- ja elinkeinotoimistojen ja kokeilukuntien kesken.

Kuntiin valtiolta siirtyvän perusresurssin tarkoitus on säilyttää työnhakijoiden nykyinen palvelutaso. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö on jakanut työ- ja elinkeinotoimistoille koronapandemian vaikutusten ehkäisyyn tarkoitetut määräaikaiset lisäresurssit kokeilukuntiin ja työ- ja elinkeinotoimistoihin siltä osin, kun niiden käytön on arvioitu jaksottuvan vuoden 2021 puolelle ja ne kohdentuvat kokeiluihin siirtyvien palvelujen tuottamiseen.

Jos kokeilujen aikana työ- ja elinkeinotoimistoihin kohdentuu kokeilujen sisältöjen kannalta merkittävää lisäresursointia, tullaan nämä määrärahat jakamaan kokeilukuntien ja työ- ja elinkeinotoimistojen kesken tasapuolisesti.

Valtion rahoitus

Valtiovarainministeriö toteaa lausunnossaan, että kun päätöksentekovaltuutta siirretään valtiontalouden ulkopuolelle ja päätöksiä tekeviä tahoja on lukumääräisesti enemmän, on työ- ja elinkeinoministeriössä ja/tai ELY-keskuksissa kiinnitettävä huomiota kiintiöiden jaksottamiseen siten, että valtion talousarvioon varatut määrärahat riittävät koko vuodeksi. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että ELY-keskukset seuraavat kuukausittain sekä siirtyneen että kuluvan vuoden talousarvion määrärahan sitomista päätöksin sekä määrärahan lopullista maksatusta. Ministeriö seuraa määrärahan käyttöä sekä ELY- että kokeilualueittain. Ajankohtaisen seurantatiedon pohjalta vuoden aikana määrärahaa voidaan kohdentaa tarvittaessa uudelleen alueiden välillä ja päätöstentekijöillä on ajantasainen kuva siitä, kuinka paljon rahaa on käytettävissä uusiin päätöksiin.

Kuntien lausunnoissa esitetään huoli ELY-keskusten tasapuolisuudesta käyttövaltuuden jaossa. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että edellä kuvatun ajantasaisen seurantatiedon ylläpitäminen edesauttaa tasapuolisen kohtelun toteutumista. Käyttövaltuuksia voidaan määrärahan kokonaismäärä huomioiden muuttaa tarvittaessa vuoden aikana kunkin alueen tilanteen mukaisesti. Työ- ja elinkeinoministeriö tuottaa laskennallisen arvion resurssien alueellisesta jakautumisesta perustuen vuoden 2019 yksityisen sektorin palkkatuella tai työttömien starttirahalla olleiden henkilöiden osuuteen kaikista asiakkaista, edellä mainittujen palveluiden yksikkökustannukseen ja kokeilualueelle siirtyvien asiakkaiden määrään. ELY-keskukset voivat hyödyntää laskennallista jakaumaa käyttövaltuuden osoittamisessa ensimmäistä kertaa. Näin resursseilla olisi mahdollista työllistää suhteellisesti vuotta 2019 vastaava osuus kokeilukunnan asiakkaista. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilun johdosta valtion talousarvioon ei ole esitetty lisättäväksi työllisyysmäärärahoja. Mikäli käyttövaltuutta siirrettäisiin lähtökohtaisesti tätä enemmän, olisi määräraha pois joko muista samasta määrärahasta rahoitettavista palveluista tai työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaiden palveluista.

Asiakastietojärjestelmä

Useat kunnat ja Kuntaliitto toivovat lausunnoissaan, että oikeus TE-hallinnon asiakastietoihin tulisi myöntää kokeilulaissa kokeilualueiden sosiaali-, terveys- ja koulutustoimijoille, jotka toimeenpanevat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain tarkoittamaa asiakaspalveluprosessia, vaikka tehtävät eivät muodostaisi vähintään puolta käyttöoikeuden haltijan tehtävänkuvasta. Kuntaliitto ja eräät kunnat huomauttavat, että käyttöoikeuksien rajausta koskeva sääntely esitetyssä muodossaan aiheuttaa käytännössä soveltamisongelmia kuntakentässä. Lausuntojen mukaan pienemmissä kunnissa ei ole tavatonta, että työllisyyspalveluiden hoitaminen muodostaa alle puolet henkilön tehtävänkuvasta. Tietojärjestelmään pääsy tarvittaessa olisi kuitenkin lausuntojen mukaan ensiarvoisen tärkeää.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että kuntien toive, jonka mukaan kuntien muiden toimialojen kuin työllisyyspalvelujen ja TYP-toiminnan henkilöstöllä tulisi olla pääsy julkisuuslain nojalla salassa pidettäviin työ- ja elin-

keinohallinnon asiakastietoihin, on ollut esillä jo valmistelussa. Kuten alkuperäisessä esityksessä todetaan, tämä toive ei kuitenkaan ole yleisen tietosuoja-asetuksen eikä sen täydentämiseksi säädetyn tietosuojalain mukainen.

Kansallisesti työhallinnon henkilöasiakasta koskevat tiedot on lisäksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa määritelty salassa pidettäviksi. Perustuslakivaliokunnalla on laaja tulkintakäytäntö yksityisyyden suojan piiriin kuuluvien henkilötietojen käsittelystä. Tällaisten tietojen käsittely viranomaisessa edellyttää, että käsittelystä säädetään laissa. Laissa voidaan puolestaan säätää vain sellaisten salassa pidettävien tietojen käsittelystä, jotka ovat joko välttämättömiä tai tarpeen tietyn tehtävän suorittamiseksi. Jos tiedot eivät täytä välttämättömyyskriteeriä, ne on lueteltava tyhjentävästi laissa. Kunnan sosiaali-, terveys- ja koulutustoimijoille on näitä tehtäviä koskevassa lainsäädännössä säädetty kyseisiä tehtäviä varten tarvittavat tiedonsaantioikeudet. Tässä esityksessä ei ehdoteta eikä voitaisi ehdottaa näitä tiedonsaantioikeuksia laajennettaviksi, koska kyseisiin tehtäviin ei esitetä muutoksia, jotka perustelisivat laajemmat tiedonsaantioikeudet.

Ehdotetussa laissa lähtökohtana käyttöoikeuden myöntämiseksi työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmään on, että käyttäjän pääasialliset tehtävät ovat ehdotetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä ja että käyttäjä kuuluu kyseisiä tehtäviä hoitavaan kokeilualueen kunnan henkilöstöön. Työ- ja elinkeinotoimistoista siirtyvän henkilöstön lisäksi kokeilualueiden kuntien odotetaan osoittavan ehdotetussa laissa tarkoitettujen työllisyyden hoidon palveluiden tuottamiseksi kokeilun ajaksi henkilöstön, joka hoitaa näitä tehtäviä muutoin kuin satunnaisesti. Resurssejaan yhdistämällä kokeilun lähtökohdan mukaisesti pientenkin kuntien henkilöstön on mahdollista täyttää käyttöoikeuden myöntämisen edellyttämä vaatimus 50 %:n työpanoksesta.

Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa, että asiakastietoja ei saa kopioida työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä muualle, vaan tietoja on käsiteltävä kyseisessä järjestelmässä ehdotetun lain, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja KEHA-keskuksen ohjeiden mukaisesti. Ehdotetun lain 14 §:ssä säädetään velvollisuudesta käyttää tehtävien järjestämisessä ja tuottamisessa samaa asiakastietojärjestelmää, jota työ- ja elinkeinotoimistot käyttävät asiakastietojen käsittelyyn, eli työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää. Ehdotetun lain 19 §:n mukaan kokeilualueen kunnat olisivat yleisen tietosuoja-asetuksen 28 artiklassa tarkoitetussa käsittelijän vastuussa asiakastietojärjestelmässä käsittelemistään tiedoista. Kokeilualue ei tulisi työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmän rekisterinpitäjäksi. Kokeilualue olisi tietosuoja-asetuksessa tarkoitettu henkilötietojen käsittelijä ja käsittelisi työ- ja elinkeinotoimistojen henkilötietojärjestelmään talletettuja tietoja rekisterinpitäjien, eli KEHA-keskuksen ja työ- ja elinkeinotoimistojen lukuun.

Rekisterinpitäjän vastuulle kuuluu tietosuoja-asetuksen mukaan tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla voidaan varmistaa ja osoittaa, että käsittelyssä noudatetaan yleistä tietosuoja-asetusta. KEHA-keskus vastaa rekisterinpitäjänä muun muassa työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän yleisen tietosuoja-asetuksen 25 artiklassa tarkoitetusta sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta ja 32 artiklassa tarkoitetusta käsittelyn turvallisuudesta.

Yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan rekisterinpitäjä saa käyttää ainoastaan sellaisia henkilötietojen käsittelijöitä, jotka toteuttavat riittävät suojatoimet asianmukaisten teknisten ja organisatoristen toimien täytäntöönpanemiseksi niin, että käsittely täyttää yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimukset ja sillä varmistetaan rekisteröidyn oikeuksien suojelu. Henkilötietojen käsittelijä ei saa käyttää toisen henkilötietojen käsittelijän palveluksia ilman rekisterinpitäjän erityistä tai yleistä kirjallista ennakkolupaa, eikä käsittelijä voi rekisterinpitäjän ohi määritellä henkilötietojen käsittelyn keinoja, vaan niistä päättäminen kuuluu rekisterinpitäjälle. Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään sisältyvien tietojen käsittely lainsäädännön tai KEHA-keskuksen ohjeistuksen vastaisesti johtaisi siihen, että käsittelijältä olisi evättävä pääsy asiakastietojärjestelmään.

Yhteistyöelin

Lausunnoissa esiintyi epäselvyyttä ELY-keskuksen roolista lakiehdotuksessa tarkoitetussa yhteistyöelimessä. Lakiehdotuksen 22 §:n mukaan yhteistyöelimen perustaisivat kokeilualueen työ- ja elinkeinotoimisto ja kokeilualueen kunnat. Säännös ei estä osapuolia ottamasta mukaan yhteisellä sopimuksella myös muita toimijoita.

Yhteistyöelimen kokoonpanosta ja yhteistyön osa-alueista on tarkoitus valmistella lakiehdotuksen 22 §:n 2 momentissa tarkoitettu työ- ja elinkeinoministeriön asetus. Yhteistyön osa-alueita on kuvattu alkuperäisen hallituksen esityksen pykäläkohtaisissa perusteluissa. Valmistelu tehdään vuorovaikutteisesti yhteistyössä kokeilualueiden ja työ- ja elinkeinohallinnon kanssa.

Valvonta

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston oikeusturvayksikkö ehdottaa lausunnossaan täydennyksiä ja selvennyksiä valvontaa koskeviin säännöksiin. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää näitä ehdotuksia perusteltuina.

Työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa aluehallintoviraston lausunnon mukaisesti 23 §:n 2 momenttia muutettavaksi seuraavaan muotoon: ”Jos kokeilualueilla havaitaan tässä laissa tarkoitettujen palvelujen järjestämisessä olennaisia puutteita taikka toiminta muutoin on lain vastaista, aluehallintovirasto voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava.”

Työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa aluehallintoviraston lausunnon mukaisesti 23 §:n 3 momenttia muutettavaksi seuraavaan muotoon:
”Aluehallintovirastolla on toimivalta velvoittaa kunta tai kokeilualue noudattamaan 2 momentissa tarkoitettua määräystä uhalla, että toiminta keskeytetään osittain tai kokonaan.”
Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa, että tilanteet, joissa aluehallintovirasto joutuisi puuttumaan kokeilun toteutukseen, saati käyttämään määräyksensä tehosteena keskeyttämisuhkaa, on pyrittävä välttämään ennakollisella yhteistyöllä kokeilualueen kuntien, kokeilualueen työ- ja elinkeinotoimiston ja tarvittaessa myös muun hallinnon kesken. Kunnille tarjotaan kokeilun aikana tukea. Jos valvontamenettelyyn joudutaan ja jos esillä olisi myös mahdollisuus kokeilun keskeyttämisestä, olisi tilanne ja ratkaisuehdotus käytävä yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa läpi kokonaisuuden arvioimiseksi.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö esittää, että ehdotetun lain valvontaa koskevan 23 §:n 1 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan aluehallintovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja maksutta kokeilualueelta, kokeilualueen kunnalta, työ- ja elinkeinotoimistolta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselta tiedot, jotka ovat välttämättömiä valvonnan suorittamiseksi. Aluehallintoviraston virkamiehen tiedonsaantioikeus puuttui lakiehdotuksesta.

Ylijohtaja, osastopäällikkö Marja-Riitta Pihlman

Hallitussihteeri Meri Pensamo